

PRESTACIÓ SOCIAL SUBSTITUTÒRIA (PSS): L'EXPERIÈNCIA DE BARCELONA

ENRIC BAROT. Àrea d'Afers Socials i Joventut

Introducció

El desenvolupament de l'article 30.2 de la Constitució ha estat l'element clau per començar a comprendre el fenomen de l'objecció de consciència que, sens dubte, ha estat i és, des del punt de vista sociològic, el factor de canvi més important dins la població jove en l'última dècada. Tot i que només afecta els barons entre 18 i 30 anys es pot parlar, pel volum de persones a les quals afecta aquest dret i/o deure, d'un fenomen sense precedents al llarg de la nostra història recent.

En aquest article s'analitza, des d'una perspectiva tècnica, l'aplicació del règim de la prestació social en termes generals i, en concret, a la ciutat de Barcelona, a través del model de funcionament que des de l'Ajuntament s'ha dissenyat.

Objectors reconeguts i objectors incorporats

Quan ens acostem al tema de l'objecció de consciència al nostre país, quasi tot el món es planteja com a qüestió prèvia conèixer quin és el nombre d'objectors, la seva distribució i la seva comparació amb el col·lectiu dels joves obligats al servei militar.

Com ja és sabut, per la Llei 48/1984 reguladora de l'objecció de consciència, aprovada el 26 de desembre de 1984, els que són reconeguts pel Consell Nacional d'Objecció de Consciència, en la seva condició legal d'objectors, queden exempts del servei militar i passen a de-

pendre del Ministeri de Justícia, a través de l'Oficina Gestora de la Prestació Social.

La primera actuació de l'oficina consisteix a procedir a la classificació dels objectors dins del règim de la prestació social. Això suposa descobrir la classificació militar que haguessin obtingut abans, així com trametre i resoldre les peticions d'exclusió o aplaçament que puguin presentar els interessats dins dels dos mesos següents a la comunicació del reconeixement.

El conjunt d'operacions que exigeix la classificació determina, per tant, l'existència d'un temps d'espera entre el reconeixement de la condició legal com a objector de consciència i el moment d'incorporar-se a la prestació social. En conseqüència, aquest temps d'espera podria reduir-se, però no eliminar-se totalment.

D'una altra banda, cal dir que l'indicador bàsic per quantificar el fenomen de l'objecció de consciència es troba en els fluxos anuals d'entrades en el règim de la prestació social i no en la simple dada dels reconeixements anuals.

Per aquest motiu, cal distingir entre els que passen directament a la reserva - objectors reconeguts sense l'obligació

personal de realitzar la prestació-, els que no han complert encara els 19 anys -edat mínima per a la incorporació- i els que convaliden o demanen ajornament -quasi el 50% dels reconeguts-, la incorporació dels quals pot retardar-se dos o més anys. Per tant, el resultat d'aquestes operacions determina que la xifra d'objectors reconeguts, durant el mateix període de temps, sigui més gran que la dels incorporats en la prestació social.

D'acord amb aquest criteri es pot estudiar el creixement de l'objecció de consciència des del seu primer reconeixement 1985 fins a l'any 1993 -donada la manca encara de dades oficials de l'any 1994- (taula 1) i comparar els objectors

Taula 1
Creixement de l'objecció de consciència (1985-1993)

Anys	Objectors reconeguts	Increment anual
1985	10.213	
1986	4.995	-51%
1987	6.832	37%
1988	6.552	-4%
1989	12.140	85%
1990	20.857	72%
1991	28.627	37%
1992	35.584	24%
1993	46.084	30%
Total	171.884	

Taula 2
Comparació objecció reconeguda - allistament militar

Anys	Components allistament	Objectors reconeguts	Percentatge
1990	341.850	20.857	6,10%
1991	342.254	28.627	8,36%
1992	342.371	35.654	10,41%
1993	341.885	46.084	13,18%

reconeguts amb els components de l'allistament militar en els quatre últims anys estudiats 1990-1993 (taula 2). Tal i com es pot observar, el creixement anual del nombre d'objectors, comparat amb els components de l'allistament (cens anual de joves amb obligacions militars), es produeix al voltant del 2,4% acumulatiu (2,77% l'any 1993).

La història de les onze crides (1988-1994)

Amb l'entrada en vigor del Reglament de la Llei 48/1984 del 26 de desembre, segons el Real Decret 20/1988 del 15 de gener, que regulava el desenvolupament de la Prestació Social Substitutòria del Servei Militar per als objectors de consciència, s'inicia al nostre país la realització efectiva del compliment de la prestació. Fins a aquesta data, els objectors només podien exercir el reconeixement de la seva condició legal acumulant-se numèricament, però sense que fos possible complir l'obligació personal que implicava tal condició.

Per engregar la prestació, l'oficina gestora va haver de dissenyar el procediment de classificació dels objectors, el sistema d'incorporacions per mitjà de la borsa de llocs d'activitat i la manifestació de preferència, com també l'organització del període d'activitat, la concertació amb entitats col·laboradores i el disseny dels programes de prestació.

La primera crida es va convocar el mes de desembre de 1988. Successivament es van produir les de maig i desem-

bre de 1989, desembre de 1990, setembre de 1991, abril i desembre de 1992, març i novembre de 1993, i maig i novembre de 1994 (taula 3).

D'acord amb les normes reguladores i el sistema establert, la incorporació dels objectors al període d'activitat suposa un procés que comprèn les següents operacions:

- a) Classificació del col·lectiu i determinació dels incorporables en la crida
- b) Comunicació als interessats, amb la tramesa de la borsa de llocs d'activitat
- c) Recepció de les manifestacions de preferència
- d) Adscripció al lloc de destinació
- e) Notificació de l'ordre d'incorporació, amb indicació del dia, hora, entitat i localitat de destinació
- f) Acte d'incorporació

3 de març de 1989: punt de partença

Les primeres incorporacions a la prestació social es van produir el 3 de març de 1989. La primera llicència per l'acompliment del període d'activitat va arribar el 28 de desembre de 1989 (amb un total final de nou mesos de prestació, per ser l'objector major de 28 anys, segons la normativa vigent en aquell moment).

El sistema establert per l'oficina implicava convocar dues crides a l'any, a partir de desembre de 1988. L'any 1989 es van realitzar les dues crides previstes, però en canvi, els exercicis de 1990 i 1991 es van veure distorsionats per algunes incidències jurídiques que van recomanar

convocar una única crida per cadascun d'ells. A partir de l'any 1992 s'ha recuperat la cadència de les dues crides anuals.

Des d'aquella primera crida del mes de desembre de 1988, les crides realitzades fins a l'inici de 1994 han afectat un total de 57.730 objectors (és a dir, el 34% del cens total d'objectors) passant, a tall d'exemple, dels 647 objectors de la primera crida del mes de desembre de 1988 fins als 21.559 de la novena crida del mes de novembre de 1993, tal i com es pot apreciar en la taula 3, explicativa de les nou primeres crides realitzades.

D'altra banda, el procés descrit ha donat com a resultat que el temps d'espera per a las incorporacions s'hagi dilatat fins als 24 mesos, des que es produeix el reconeixement de la condició d'objector de consciència per l'òrgan competent.

En aquest context, la prestació social constitueix per a l'objector de consciència el mitjà canalitzador del deure establert en l'article 30.2 de la nostra

Taula 3
Les nou primeres crides d'objectors
(desembre 1988 - novembre 1993)

Crida	Data convocatòria	Nre. objectors
Núm. 1	desembre de 1988	647
Núm.2	maig de 1989	769
Núm. 3	desembre de 1989	2.141
Núm. 4	desembre de 1990	4.166
Núm. 5	setembre de 1991	5.750
Núm. 6	abril de 1992	10.180
Núm. 7	desembre de 1992	7.309
Núm. 8	març de 1993	5.209
Núm. 9	novembre de 1993	21.559
Total		57.730

Constitució: “La llei fixarà les obligacions militars dels espanyols i regularà amb les garanties que calguin l’Objecció de Consciència i les altres causes d’exempció del Servei Militar Obligatori i podrà imposar en el seu cas, una Prestació Substitutòria”.

D’aquesta manera, la prestació es converteix, en mans de l’objector, en un servei civil que proporciona a la col·lectivitat mitjans personals per a la satisfacció de necessitats col·lectives de benestar social, millora de la qualitat de vida i protecció dels ciutadans.

Quant a les condicions de desenvolupament de l’activitat, la prestació social té una duració de 13 mesos i es porta a terme en programes concertats prèviament amb les entitats autoritzades per a aquest motiu, on s’han habilitat llocs d’activitat que tenen assignat un horari de prestació comprès entre 35 i 40 hores setmanals. Les destinacions poden comprendre règim d’allotjament i manteniment o bé tenir caràcter d’externat.

Els cinc sectors d’activitat de la Prestació Social

El contingut de la prestació social es desenvolupa d’acord amb l’establert a la Llei reguladora i a l’Acord del Consell de Ministres de 11-3-1988, on es van fixar els cinc sectors següents: protecció civil, conservació de la natura i del medi ambient, serveis socials, serveis sanitaris i cooperació internacional.

L’anàlisi dels programes de prestació ha permès elaborar el repertori se-

güent de feines que, a tall d’exemple, donen una visió real del servei civil que vénen portant a terme els objectors de consciència al nostre país.

Així doncs, corresponen a Protecció Civil les tasques de trasllat d’accidentats, evacuacions, suport en centres de comunicacions, salvament en platges i aigües interiors, atenció de telèfons d’emergència, col·laboració en l’ordenació de concentracions, control viari a l’entrada i sortida de centres educatius, participació en activitats de prevenció, divulgació i plans d’emergència local, llocs de primers auxilis, etc.

Per altra banda, els objectors destinats a la conservació del medi ambient, millora del medi rural i protecció de la natura s’ocupen de la participació en la neteja de marges de rius, boscos, viarans i camins forestals, del suport en la detecció i control de residus, de la col·laboració en la catalogació i conservació del patrimoni natural, històric o artístic, del control d’accessos i suport a la vigilància de muntanyes comunals o d’un altre caràcter; de la participació en la conservació de parcs i jardins, de les activitats d’educació ambiental, de la vigilància i cura d’espècies protegides o comunes o de la col·laboració en programes de desenvolupament rural, entre d’altres aspectes.

Quant als Serveis Socials, els realitzadors de la prestació tenen cura de l’acompanyament d’ancians i impedits; col·laboració en ajuda a domicili; actuacions d’intervenció i animació comunitària; protecció i animació d’activitats

d’infància i joventut; acompanyament i transport de discapacitats; col·laboració en programes de prevenció i integració de drogodependències i situacions de marginació; informació i orientació juvenil; suport i orientació a refugiats i transeünts; col·laboració en situacions de maltractament i promoció de la dona; distribució d’excedents alimentaris a les famílies; col·laboració en programes i assistència social a reclusos i a les seves famílies; suport en centres residencials de menors, tercera edat i minusvàlids; activitats d’educació d’adults i lluita contra l’analfabetisme; orientació i gestió administrativa per a minories ètniques; col·laboració en la lluita contra l’alcoholisme, etc.

En el sector dels serveis sanitaris correspon el suport en programes de prevenció i educació sanitària, el foment de la donació de sang, l’assistència a ferits i accidentats, l’acompanyament de malalts i informació a les famílies, l’animació d’activitats per a malalts mentals o la col·laboració en centres de salut i hospitals, entre d’altres activitats puntuals.

Pel que fa als programes de cooperació internacional, ajuda al desenvolupament i promoció en països del tercer món, els objectors poden donar suport campanyes de divulgació sobre problemàtica de països en vies de desenvolupament, col·laborar en serveis de documentació sobre cooperació i desenvolupament, col·laborar en camps de desplaçats i refugiats per conflictes bèl·lics, integrar-se com a cooperants internacionals en programes del Tercer

Món realitzant tasques de col·laboració tècnica en els sectors sanitari, desenvolupament agrícola, promoció humana i social, etc.

En conseqüència, el model espanyol de prestació social pot definir-se com un model descentralitzat en la configuració dels seus programes i del seu contingut, amb destinacions fonamentades en l'acció concertada, i amb una gestió i inspecció que es desenvolupa de forma centralitzada.

La distribució territorial dels objectors

En el moment de realitzar l'anàlisi adequada dels objectors de consciència a l'hora de portar a terme la prestació social substitutòria, un dels factors clau per l'estudi és la seva distribució territorial, equivalent en la majoria dels casos als llocs de procedència dels objectors.

D'acord amb la taula 4, es pot arribar a un seguit de primeres conclusions, basades en el nombre d'objectors reconeguts els anys 1992 i 1993 -davant la manca encara de dades oficials dels objectors de l'any 1994-, amb el seu corresponent tant per cent respecte al total nacional, comparat alhora amb el percentatge de població resident en la respectiva comunitat autònoma.

D'aquesta forma i com es pot veure pel que fa a l'any 1993, set de cada deu objectors pertanyen a l'àmbit territorial de cinc comunitats autònomes: Catalunya, Madrid, Andalusia, Comunitat Valenciana i País Basc. Quant a percentatge

Taula 4
Comparació objectors reconeguts - % població Comunitat Autònoma en el període 1992-1993

Autonomies	Objectors 1992	Objectors 1993	% Població Comunitat Autònoma
Catalunya	6.370 (17,9%)	9.100 (19,7%)	15,5
Madrid	5.420 (15,2%)	6.773 (14,7%)	12,6
Andalusia	5.115 (14,4%)	6.312 (13,7%)	17,9
Comunitat Valenciana	4.373 (12,3%)	6.158 (13,4%)	10
País Basc	3.492 (9,8%)	3.407 (7,4%)	5,5
Galícia	2.413 (6,8%)	3.141 (6,8%)	7,1
Castella-Lleó	1.664 (4,7%)	2.166 (4,7%)	6,6
Canàries	1.170 (3,3%)	1.528 (3,3%)	3,8
Astúries	1.057 (3,0%)	1.470 (3,2%)	2,8
Aragó	750 (2,1%)	1.124 (2,4%)	3
Castella la Manxa	866 (2,4%)	1.007 (2,2%)	4,3
Múrcia	770 (2,2%)	979 (2,1%)	2,7
Navarra	581 (1,6%)	957 (2,1%)	1,3
Extremadura	546 (1,5%)	682 (1,5%)	2,7
Balears	437 (1,2%)	516 (1,1%)	1,8
Cantàbria	315 (0,9 %)	484 (1,1 %)	1,4
La Rioja	162 (0,5%)	205 (0,4%)	0,7
Ceuta i Melilla	24 (0,1%)	23 (0,0%)	0,3
Estranger	59 (0,2%)	52 (0,1%)	

Taula 5
Comparació objectors cridats - % població Comunitat Autònoma en les nou primeres crides realitzades

Atonomies	Núm. Objectors cridats	% Població Comunitat Autònoma	% Objecció respecte població
Madrid	9.933 (17,2%)	12,6	4,6
Catalunya	9.653 (16,7%)	15,5	1,2
Andalusia	7.765 (13,4%)	17,9	-4,5
Comunitat Valenciana	7.584 (13,1%)	10	3,1
País Basc	5.578 (9,7%)	5,5	4,2
Galícia	3.691 (6,4%)	7,1	-0,7
Castella-Lleó	3.157 (5,5%)	6,6	-1,1
Canàries	1.935 (3,4 %)	3,8	-0,4
Astúries	1.547 (2,7%)	2,8	-0,1
Castella-la Manxa	1.327 (2,3%)	4,3	-2
Múrcia	1.151 (2,0%)	2,7	-0,7
Aragó	1.041 (1,8%)	3	-1,2
Extremadura	914 (1,6%)	2,7	-1,1
Navarra	851 (1,5%)	1,3	0,2
Balears	615 (1,1%)	1,8	-0,7
Cantàbria	568 (1,0 %)	1,4	-0,4
La Rioja	299 (0,5%)	0,7	-0,2
Ceuta i Melilla	26 (0,1%)	0,3	-0,2
Estranger	95 (0,2%)		
Totals	57.730	100	

amb la seva població, i per al mateix any 1993, les comunitats autònomes que tenen un major nivell d'objectors són, per aquest ordre: Catalunya -4,2%-, Comunitat Valenciana -3,4%-, Madrid -2,1%-, País Basc -1,9%-, Navarra -0,8% i Astúries -0,4%-, respectivament.

Catalunya es converteix llavors, segons aquest estudi de l'Oficina per a la Prestació Social dels Objectors de Consciència del Ministeri de Justícia, en la comunitat autònoma amb major nombre d'objectors: 6.370 l'any 1992 -17,9% del total estatal- i 9.100 el 1993 -19,7% del total espanyol-. També ocupa el primer lloc respecte al percentatge de població resident a Catalunya -un 15,5% del global de l'Estat espanyol-, superant-lo en nombre d'objectors de consciència en un 2,4% l'any 1992 i en un 4,2% el 1993. Les comunitats autònomes de Madrid i Andalusia estarien per sota de Catalunya en aquest estudi quant a nombre d'objectors, mentre que en tant per cent de població serien la Comunitat Valenciana i Madrid.

Catalunya i Madrid, capdavanteres en les crides

Respecte al total d'objectors cridats en les nou primeres crides realitzades, i segons la taula 5, Catalunya cedeix, llavors, el primer lloc a Madrid pel que fa al nombre: 9.933 -un 17% del total estatal- objectors madrilenys davant els 9.653 catalans -un 16,7%-. En comparació amb el percentatge de població resident, Madrid també manté l'índex comparatiu més alt

-4,6%-, per davant del País Basc -amb un 4,2%-, la Comunitat Valenciana -3,1%-, Catalunya -1,2%- i Navarra -0,2%-, les cinc úniques comunitats autònomes amb percentatge d'objecció superior al de la població resident.

Val a dir també que d'aquestes nou primeres crides realitzades, la primera i la segona no van ser del tot representatives, ja que van afectar majoritàriament a objectors amb edats compreses entre els 19 i 20 anys, lluny de l'edat mitjana del perfil d'objector mig de les últimes crides, més al voltant dels 27 o 28 anys.

Bienni 1994-1995

Una estimació realitzada posteriorment en aquest estudi del Ministeri de

Justícia per al bienni 1994-1995 al voltant dels objectors incorporables anualment per autonomies (taula 6), situa Catalunya en primer lloc en aquesta ocasió pel que fa al nombre d'objectors. Així, en el període 94-95 i amb un percentatge del 18,7% del total estatal -6.545 objectors l'any 1994 i 9.350 el 1995- avantatja Madrid i Andalusia en 3,7 punts i 4,9, respectivament.

Amb tot, en l'anàlisi comparativa amb el tant per cent de la població resident a la autonomia concreta, el País Basc supera en aquesta oportunitat -amb un 3,6%- per quatre punts a Catalunya -3,2%-, la Comunitat Valenciana -2,8%-, Madrid -2,4%-, Navarra -0,7%- i Astúries -0,7%-. En aquest cas, la comunitat asturiana s'afegeix a les cinc anteriors en l'ín-

Taula 6
Estimació d'objectors incorporables en el bienni 1994-1995

Autonomies	Any 1994	Any 1995	% Objecció Suma 1994-95	% Objecció respecte població
Catalunya	6.545	9.350	18,7	3,2
Madrid	5.250	7.500	15	2,4
Andalusia	4.830	6.900	13,8	-4,1
Com. Valenciana	4.480	6.400	12,8	2,8
País Basc	3.185	4.550	9,1	3,6
Galícia	2.380	3.400	6,8	-0,3
Castella-Lleó	1.645	2.350	4,7	-1,9
Canàries	1.155	1.650	3,3	-0,5
Astúries	1.085	1.550	3,1	0,3
Aragó	805	1.150	2,3	-0,7
Castella-La Manxa	770	1.100	2,2	-2,1
Múrcia	735	1.050	2,1	-0,6
Navarra	700	1.000	2	0,7
Extremadura	525	750	1,5	-1,2
Balears	385	550	1,1	-0,7
Cantàbria	350	500	1	-0,4
La Rioja	140	200	0,4	-0,3
Ceuta i Melilla	35	50	0,1	-0,2
Totals	35.000	50.000	100	

dex de percentatge d'objecció superior al percentatge de la població resident a l'autonomia.

L'estudi també desglossa per províncies els objectors incorporables anualment, segons l'estimació prevista per al bienni 1994-95. D'aquesta forma, Madrid avança Barcelona en el nombre d'objectors incorporats, tant en 1994 - 5.250 madrilenys per 5.002 barcelonins- com en 1995 - 7.500 davant 7.144-. El nombre d'objectors de les dues províncies, per la seva banda, quasi dobla individualment la xifra de la tercera província amb més volum d'objectors: València, amb 2.666 (1994) i 3.809 (1995).

A partir d'aquesta anàlisi per províncies, es poden conèixer també les estimacions previstes quant a nombre d'objectors per a la resta de Catalunya. Així, Tarragona és la segona província catalana en volum d'objecció per darrera de Barcelona, amb un total de 543 i 775 objectors, respecte a 1994 i 1995, ocupant, d'aquesta forma, la 18a posició en el total de les 51 províncies desglossades en l'estudi. Lleida i Girona ocupen les posicions 20 i 21, amb 512 i 488 objectors l'any 1994, i amb un total de 733 i 698 previstos pel 1995, respectivament.

L'objecció a Barcelona

Tal i com abans mencionàvem, la província de Barcelona és capdavantera en les estimacions d'aquest últim bienni a l'hora de la incorporació d'objectors de consciència. I dins de la província, la capital, Barcelona, esdevé fonamental per

absorbir l'alta demanda de prestació social substitutòria. Barcelona adopta un paper clau en aquest aspecte, amb un exemple clar i manifest de total col·laboració i entesa amb les entitats més rellevants de la ciutat i, en conseqüència, en molts dels casos, del país, a l'hora d'esdevenir un model i exemple en el camp de la prestació, tant a nivell de Catalunya com d'Espanya.

Al voltant d'unes 150 entitats col·laboren amb la Prestació Social Substitutòria, aportant un total aproximat de 1.500 places per als objectors de consciència que desitgin realitzar la prestació a la seva ciutat. Des d'entitats de gran pes específic com la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament, les universitats, fins a d'altres de menys dimensió o menys conegudes, però no per això menys importants; l'objector barceloní pot escollir dins d'un alt ventall de possibles destins el millor sistema per poder realitzar la seva prestació social substitutòria.

El model de prestació preveu la vertebració de la societat civil en les diferents entitats de caràcter privat, que ofereixen serveis basant-se en l'agrupació de motivacions, interessos comunitaris i afinitats, la iniciativa social de les quals contribueix solidàriament sense cap ànim de lucre a l'atenció de les necessitats dels sectors més febles de la societat, a més de constituir instruments de participació social. El model de prestació social que dissenya la Llei d'Objecció de Consciència i les seves normes de desenvolupament pot concretar-se en les següents notes definitòries:

a) L'àmbit d'actuació i els sectors en què es realitza la prestació són els de protecció civil, conservació de la natura i del medi ambient, serveis socials, serveis sanitaris i cooperació al desenvolupament.

b) L'organització de les destinacions de la prestació es vertebrada per mitjà d'entitats col·laboradores, que es constitueixen entre els organismes, associacions i entitats diverses preexistents en la vida ciutadana, l'habilitació dels quals es fonamenta en l'acció concertada.

c) La prestació es canalitza a través d'organismes dependents de les administracions públiques i també per mitjà d'entitats privades que reuneixin els requisits d'absència d'ànim de lucre, realització d'activitats d'interès social i neutralitat ideològica i religiosa en els programes en que col·laboren els objectors.

d) L'ordenació, la gestió i la inspecció de la prestació social correspon al Ministeri de Justícia, que compta amb una Oficina per a la Prestació Social.

Des de l'inici de la prestació l'any 1988, els successius plans anuals de concerts han vist incrementar-se les entitats col·laboradores i, en conseqüència, els programes i els llocs d'activitat. Així, per exemple, de les 44 entitats que oferien 2.342 llocs per als objectors es va passar a les 1.729 de l'any 1993, amb un increment de l'oferta de places fins a les 35.614.

La ciutat de Barcelona, en aquest sentit, no és l'excepció. Un llarg camí s'ha hagut de recórrer però, abans d'arri-

bar fins al voltant de les 1.500 places ofertes actualment per un total aproximat de 150 entitats col·laboradores a la ciutat comtal. Entre aquestes 147 entitats són especialment significatives, en ordre creixent a decreixent quant a nombre de llocs disponibles per als objectors, les 500 places de l'Ajuntament de Barcelona, les 201 ofertes pel Consell de la Joventut de Catalunya, les 133 de la Generalitat de Catalunya, les 38 de la Universitat de Barcelona, les 52 de la Confederació d'Associacions de Veïns (CAVE), les 24 de la Fundació Intermón o les 20 del Consorci Hospitalari de Catalunya, entre d'altres.

Aquestes entitats col·laboradores, en la seva major part, estan relacionades amb el camp dels serveis socials -Generalitat, Ajuntament, ONCE, Amics de la Gent Gran, Associació Sportdrog, per exemple-, la sanitat -Consorci Hospitalari de Catalunya, Creu Roja, Medicus Mundi, etc.-, la protecció i conservació del medi ambient i la natura -Lliga de Protecció d'Animals i Plantes, Educació Ambiental Talp, GEOG-, l'ensenyament i la cultura -Universitat de Barcelona, Diputació, Centre d'Estudis d'Història Contemporània- i la cooperació internacional amb països del Tercer Món -CIDOB, Fundació Intermón o Mans Unides, entre d'altres-.

Set anys de prestació social a l'Ajuntament de Barcelona

En el marc d'anàlisi d'aquest model de prestació social substitutòria, es pot

valorar com a molt significativa la presència dels Ajuntaments, com a estructures de participació social i comunitària on es porta a terme la vida veïnal, i on la prestació social es configura com un servei a la ciutadania, realitzat per membres de la comunitat.

L'Ajuntament de Barcelona esdevé un dels pioners de tots els ajuntaments d'Espanya quant al tractament de la prestació social substitutòria. Ja arran de les primeres eleccions democràtiques de 1979 i en aprovar-se el primer pla de treball de l'Ajuntament de Barcelona, en les 100 primeres línies d'actuació en matèria de política de joventut, es preveia el desenvolupament del servei civil substitutori del servei militar per als objectors de consciència.

El juny de 1984, després de l'aprovació del Projecte Jove de la ciutat de Barcelona a l'Ajuntament, dins les línies d'actuació, la número 72 significava "desenvolupar segons el Reglament del Servei Civil Substitutori per als Objectors de Consciència, els serveis en l'àmbit de la ciutat, ja sigui en diferents institucions o activitats de competència municipal o en entitats sense afany de lucre i amb voluntat de servei comunitari".

La manca de marc legislatiu on poder desenvolupar el projecte va obligar a un temps d'espera, que va durar fins el 1987, any en què amb el marc legislatiu ja creat, l'alcalde de Barcelona va reiterar a qui era en aquell moment ministre de Justícia, la voluntat ja expressada en altres ocasions d'oferir la possibilitat als joves de la ciutat de realitzar la prestació

social a través d'aquest consistori. Donada la seriositat dels serveis municipals de joventut, s'oferia així també l'opció, mitjançant aquest Ajuntament, d'una de les experiències pilot en l'aplicació del règim de la Prestació Social.

El camí dels tres als dos-cents objectors

Amb aquesta voluntat de cooperació, es va signar el mes de novembre de 1988 el primer conveni de col·laboració que permetria la incorporació de 70 objectors per a la realització de la prestació social a través de la Corporació. El març de 1989 es van incorporar els tres primers objectors i al mes de febrer de 1990 n'hi havia un total de 18.

Després d'una primera polèmica inicial al voltant del tema servei militar-servei civil, generada als mitjans de comunicació, que va crear una forta pressió psicològica sobre els objectors i sobre els mateixos funcionaris de l'Ajuntament responsables dels objectors a les seves destinacions, la valoració feta al cap d'un any de la incorporació dels primers col·laboradors, era ja positiva, tot i la incertesa de la continuïtat de l'experiència en el futur.

A partir d'aquell moment es van establir uns criteris de treball i una metodologia per aplicar que, amb un any de desenvolupament, es van demostrar efectives, amb un fort increment de demandes, tant per part dels objectors per realitzar la prestació social a través de l'Ajuntament com des de les dependèn-

cies municipals per tal d'acollir-ne. Dos anys després de l'inici d'aquesta experiència es continua valorant positivament després de l'anàlisi realitzat en la reunió de la Comissió de Benestar Social l'abril de 1991.

Al mateix temps i dins del marc autonòmic de la Generalitat de Catalunya, es crea la Comissió Interdepartamental depenent de la Direcció General d'Acció Cívica i dotada d'un Consell Assessor on hi forma part l'Ajuntament de Barcelona com a vocal a través de la Federació de Municipis, que n'ostenta la vice-presidència. Tot això ocorria el primer trimestre de 1989, en aprovar-se el Decret 40/1989, en el moment en què es preveia ja l'inici de la fase de normalització al voltant de l'objecció de consciència i la prestació social substitutòria.

D'altra banda, el 21 de setembre de 1993 es va signar un nou conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Barcelona i el Ministeri de Justícia que suposava l'ampliació fins a 200 de les places de prestació social a través de programes municipals. Vistos els resultats, el mes d'abril de 1995 s'ha sol·licitat l'increment

del nombre d'aquestes 200 places fins a les 500. Així, des d'aquell primer moment i fins a l'actualitat han passat per aquest Ajuntament un total de 648 objectors de consciència que han realitzat la prestació social a partir dels programes municipals habilitats a l'efecte, tal i com queda reflectit en la taula 7.

Acció i informació de la Prestació Social a l'Ajuntament de Barcelona

Des del primer moment l'àmbit de treball de l'Ajuntament en la prestació social substitutòria ha inclòs dos camps clarament diferenciats: per una banda s'ocupa de la realització de la prestació social a través dels programes municipals adequats, i per l'altra té cura de la informació sobre l'objecció de consciència i la prestació social adreçada als joves de la ciutat. La suma d'aquests dos aspectes possibilita que els objectors de consciència puguin realitzar el període de prestació social dins el marc del seu municipi i a través de l'Ajuntament de la ciutat, dóna resposta al gran volum de demandes d'informació i assessorament que es produeixen al respecte i contribueix, al mateix temps, a la creació del model dels programes i de la metodologia de treball per aplicar en el règim de la prestació social substitutòria dins el marc de l'Estat.

Simultàniament, l'objectiu constant dels responsables municipals de la realització de la prestació és el d'incrementar l'oferta del nombre de places intern per poder portar a terme aquesta prestació a

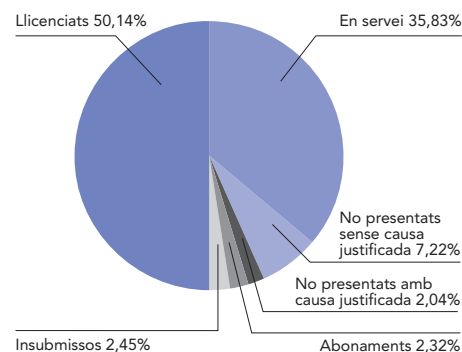
l'Ajuntament. En l'actualitat n'hi ha 500, directes beneficiàries de la tasca de prestació social exercida pels objectors-col·laboradors socials de l'Ajuntament. En un altre ordre de coses, l'increment de l'oferta de places de protecció natural i medi ambient i protecció civil, i l'augment de la participació en programes de cooperació internacional esdevenen també dos dels objectius més immediats a curt termini.

Les dades precises i exactes fins a aquest moment, al voltant de la prestació social substitutòria realitzada pels objectors de consciència a l'Ajuntament des del mes de març de 1989 fins ara, aporten un total de 648 objectors adscrits, dels quals 368 -50,14%- han realitzat la prestació social a través de dependències municipals, 263 -35,83%- es troben en aquest moment encara en servei, uns 53 -7,22%- no s'han presentat sense causa justificada, 15 -2,04%- amb causa justificada, 17 -2,32%- han abandonat el Servei Social i 18 -2,45%- han resultat insubmissos (gràfic 1).

Taula 7
Objectors de consciència de l'Ajuntament de Barcelona (1989-1995)

Anys	Objectors	Increment anual
1989	3	
1990	25	733%
1991	70	180%
1992	110	57%
1993	172	56%
1994	263	52%

Gràfic 1
Anàlisi de l'estat dels objectors

El paper del col·laborador social

El programa de prestació social dels objectors s'ha dissenyat sobre tres eixos fonamentals: intentar distorsionar el menys possible la vida del col·laborador; rendibilitzar al màxim la inversió de temps que l'objector està obligat a fer, en benefici de la comunitat -primera fase- i en el seu propi -segona fase- si ell ho demana; i aconseguir que el conjunt de la prestació es converteixi en un element de formació pel que fa a la transmissió de valors bàsics, participació, tolerància, solidaritat, etc., alhora que s'afavoreix el coneixement de la realitat de Barcelona.

La difícil frontera que hi ha entre el que es tracta d'un lloc de treball i d'una plaça de col·laborador social ha estat resolta per l'Ajuntament impedit la creació de programes específics per a objectors en període de prestació i tenint cura en la definició funcional del lloc. D'aquesta manera la col·laboració que aquests porten a terme contribueix en el grau de qualitat que el programa o servei ofereix, però en cap cas n'altera l'estructura i la capacitat. És a dir, per exemple, la presència d'objectors en el Servei de transport de persones amb disminució contribueix a una major humanització i, per tant, a una major qualitat en el servei, però aquest mateix servei funcionaria igual sense la presència de col·laboradors socials, ja que l'autobús, el xofer i el monitor especialitzat continuarien oferint el seu servei a l'usuari.

Al mateix temps, per tal de distorsionar el menys possible la vida del

col·laborador, l'Oficina per a la Prestació Social Substitutòria de l'Ajuntament ofereix a l'objector la possibilitat d'escollir un dels dos torns de prestació -matins o tardes-, amb una durada de sis hores cadascun, factor que permet que el col·laborador pugui continuar treballant o estudiant. El fet de realitzar sis hores diàries en lloc de les set hores mínimes que estableix la llei obeeix, en el cas de l'Ajuntament de Barcelona, a les accions puntuals que al menys dos o tres cops a l'any realitzen els objectors adscrits a aquest Ajuntament i que, amb independència de l'aprenentatge que per als objectors suposa participar en situacions d'emergència, serveix també perquè recuperin l'hora que no realitzen diàriament.

Una de les experiències més interessants i atractives, a tall d'exemple il·lustratiu d'aquest punt, va ser la participació dels objectors en la celebració dels Jocs Olímpics de Barcelona l'any 1992 o la intervenció l'any 1993 als camps de refugiats a l'antiga Iugoslàvia. Aquestes dues accions espectaculars, entre d'altres, han contribuït sense cap mena de dubte a prestigiar en l'àmbit nacional i internacional l'objecte de consciència i la prestació social.

Atenció social i formació en dos semestres

El fet de plantejar per part de l'Ajuntament dues fraccions de temps dins del període de prestació dels col·laboradors -atencions socials en el primer semestre i

formació en el segon- es realitza per cobrir un doble objectiu: per un costat, s'intenta evitar la monotonia que suposaria per al col·laborador realitzar durant 13 mesos el mateix tipus d'activitat i, per l'altre, es permet que l'objector pugui efectuar, al menys en una fracció del període d'activitat, quelcom que reverteixi en el seu propi benefici.

Durant els sis primers mesos tots els objectors adscrits a aquest Ajuntament realitzen col·laboracions d'atenció social, el que suposa que un ciutadà, com a mínim, es veu beneficiat directament de la inversió de temps que l'objector realitza. Aquest ciutadà pot ser una persona de la tercera edat, un infant, un adolescent o una persona amb discapacitats, dependent en cada cas del perfil del col·laborador. A nivell pràctic, això suposa atencions domiciliàries a avis amb el corresponent subministrament de menjar, compra de medicació o qualsevol servei que es requereixi per pal·liar en certa manera la situació de soledat a la que solen estar sotmesos. Els nens, que per la seva situació familiar necessiten atenció social són acompanyats diàriament per objectors de l'escola a casa i viceversa. D'igual manera, les persones amb disminució compten amb més suport humà en el transport urbà, entre d'altres aspectes pràctics de la tasca d'atenció social del col·laborador.

En el segon període de sis mesos es procura que el col·laborador realitzi allò que li agradaria fer, com ara unes pràctiques relacionades amb els seus estudis o quelcom que contribueixi al seu currícu-

lum-formació en cas que treballi. Així, estudiants de Biològiques, Geologia o carreres semblants col·laboren en els programes de medi ambient, i arquitectes, enginyers i advocats ho fan en tasques de suport als dels professionals dels equips, etc.

En aquest sentit i amb independència del curs de formació bàsica, tots els col·laboradors adscrits a l'Ajuntament de Barcelona porten a terme a l'inici del període d'activitat un curs d'atenció a persones amb disminució, on aprenen a relacionar-se amb aquest sector de la població tot coneixent la utilització de cadires de rodes, el transport en autobusos especialitzats, etc. L'objectiu d'aquest curs, al costat del vessant pràctic, és intentar fomentar al mateix temps valors com la participació, la solidaritat, etc. En alguns casos, donada la situació personal del col·laborador -manca de la mínima formació-, s'ha aconseguit també d'aquesta manera facilitar la seva formació bàsica indispensable.

Centres i serveis municipals

Les activitats que realitzen els objectors es destinen als usuaris dels centres i serveis municipals. En el primer període de prestació, els sis primers mesos, les tasques d'atenció social que fan els objectors són molt variades i estan sempre en funció del tipus de servei al qual estiguin adscrits i de les característiques i problemàtiques dels usuaris concrets. El tipus d'activitats que realitzen són equiparables a les dels volunta-

ris i així contribueixen a l'increment de qualitat del servei que es dona sense alterar mai l'estructura del programa, i es garanteix d'aquesta manera sempre el servei, independentment de si el col·laborador hi participa o no. Els objectors han prestat o presten la seva col·laboració social a tots els districtes de la ciutat, l'Institut Municipal d'Educació, Protecció Civil i Bombers, l'Institut Municipal de Disminuïts i d'altres dependències municipals.

El model de prestació social substitutòria de l'Ajuntament té com a un dels criteris principals de treball destacar el caràcter formatiu d'aquest segon període de sis mesos. Per aquest motiu, l'objector pot escollir en aquest moment allò que li agradi fer en relació als seus estudis, formació o professió. Per exemple, en cas que sigui estudiant pot realitzar pràctiques -en temes de medi ambient al Patronat de Collserola o al Jardí Botànic, en temes d'administració en dependències de l'Ajuntament, en temes d'art en museus, etc.- o altres activitats que suposin un complement de la seva formació per poder enriquir el seu currículum professional.

Val a dir també que la majoria dels col·laboradors realitza els 13 mesos de prestació des dels programes d'atenció social i que només s'acull en aquest període de formació aquells que realment ho demanen. La relació, en aquest últim cas, que s'estableix en aquest segon període és equivalent a la del professor i l'estudiant en pràctiques, per la qual cosa en cap moment s'ocupa un lloc de treball.

Accions especials

A banda dels 13 mesos de prestació social substitutòria desglossats en dos semestres, els objectors computen hores de servei social en forma d'accions especials que es produeixen al llarg de l'any de prestació. Les activitats que els objectors desenvolupen obeeixen a intervencions puntuals que, per la seva especificitat o urgència, fan necessària la seva presència en període d'activitat, participant d'aquesta manera en altres activitats diferents a les que realitzen habitualment. A tall d'exemple citarem les accions especials més destacades dels anys 1993-94.

En el camp de la cooperació internacional l'acció especial més destacada del 1993 van ser les diferents expedicions als camps de refugiats a l'antiga Iugoslàvia. En col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona es va realitzar els mesos de desembre de 1992 i gener de 1993 la primera expedició europea de joves objectors de consciència als camps de refugiats de l'ex-Iugoslàvia. Als mesos de març-abril de 1993 es va realitzar la segona expedició amb un nombre més elevat de col·laboradors socials i amb una durada més llarga als camps de refugiats a la República de Croàcia. Dins del camp de la cooperació internacional, els objectors també han col·laborat en la campanya "Sarajevo depèn de tu", en tasques de recollida, classificació i embalatge de l'ajuda humanitària, així com en la càrrega i organització dels combois. Al mateix temps, durant els mesos

de juliol i agost de 1994, en una acció especial, més de 100 objectors van participar ajudant a apagar els nombrosos incendis forestals produïts a Catalunya, convertint-se en la primera vegada en què una acció d'aquest tipus del col·lectiu d'objectors es produïa a l'Estat espanyol.

En el terreny de les accions adreçades a la gent gran, els objectors van col·laborar en la distribució pels mercats municipals de la ciutat, de forma personalitzada, de "l'Informatiu Gent Gran", editat pel Negociat d'Informació de l'Àrea d'Afers Socials i Joventut. També van realitzar, en el II Congrés de la Gent Gran, tasques de suport en l'organització als accessos, el transport i l'atenció dels avis amb problemes motrius, el reforç informatiu en els estands de la Mostra d'Iniciatives i la col·laboració en els actes de cloenda. Per altra banda, dins el programa de participació de la gent gran, el suport en l'organització de la campanya de sol·licituds per a les vacances també ha estat objecte de la intervenció dels objectors.

Quant a les accions especials destinades als nens i als joves, els objectors van donar suport al Festival de la Infància i la Joventut -organització de cues i reforç a les activitats adreçades al públic infantil-, a la campanya "Cap nen sense joguina" -participació en el procés de recollida, classificació i distribució de joguines-, a la campanya de Vacances per a Joves, al Dia Internacional del Voluntariat -suport informatiu i d'accés a les instal·lacions de les persones amb disminu-

cions físiques- i a la campanya esportiva "Campus Olímpia" -adreçada a la població infantil-.

Perfil de l'objector

Com sembla lògic en un primer cop d'ull, el perfil dels objectors de consciència s'identifica cada vegada més amb el del seu corresponent grup generacional. Malgrat tot, però, presenta característiques diferencials pròpies, derivades de la seva procedència predominantment urbana i de l'edat en què es produeix la incorporació. En tot cas, en relació amb el grup juvenil, es pot afirmar que una característica pròpia del col·lectiu d'objectors és el seu major nivell de participació associativa, a més de la seva qualificació cultural i professional. D'altra banda, cal recordar la presència entre els objectors de membres de grups amb motivació religiosa, pacifista i ecològica, aspecte que dóna al col·lectiu un tret diferencial.

Si es realitzés una piràmide d'edats d'acord amb les nou primeres crides, tot i recordant que les dues inicials van resultar singulars en aquest aspecte pel predomini absolut d'objectors de 19 i 20 anys, quedaria de la forma següent: 27-28 anys (25,1%), 25-26 (21,1%), 19-20 (15,8%), 23-24 (14,1%), 21-22 (12,6%) i 29-30 (11,3%). Per tant, es confirma la hipòtesi que l'objector típic respon a una doble extracció:

a) El que es reconeix objector estant en la situació militar d'aplaçament per estudis, situació que constitueix el grup més nombrós.

b) El que ha obtingut la condició legal d'objector des del seu reemplaçament natural, situació que és minoritària. Aquest grup es va incrementant a un ritme fort, en els dos últims anys, referent al moment del reconeixement.

Analitzant l'estructura d'edat de cada crida, sense tenir en compte les dues primeres -per les raons ja indicades- es pot apreciar una tendència creixent cap a la reducció en l'edat d'incorporació, el que es correspon amb un esforç de l'oficina gestora d'acord amb aquest objectiu, tot i que algunes crides comportin un alt nombre d'objectors amb edats superiors als 27 anys, la qual cosa demostra que el col·lectiu d'objectors manté una edat alta.

El nivell d'estudis del col·lectiu dels objectors de consciència del nostre país és molt alt. En aquest aspecte també està influïnt la variable edat en la incorporació (a més edat, nivell cultural més alt). La mitjana d'estudis del col·lectiu analitzat se situa d'acord amb l'ordre següent: titulacions superiors (35,3%), Batxillerat-COU (16,6%), titulacions mitjanes (15,9%), estudis primaris-EGB (12%), FP-2 o assimilats (8,1%), FP-1 o assimilats (7,8%) i primaris inacabats (4,3%).

Pel que fa a l'ocupació dels objectors, tot i la dificultat d'aconseguir amb total exactitud científica aquesta dada, es pot sintetitzar d'alguna forma assegurant que sobre un 54,2 % dels objectors tenen treball (fix o temporal), un 30,4 % està estudiant o preparant oposicions i al voltant d'un 15,4 % està en situació d'atur. Convé destacar l'alt percentatge dels ob-

jectors que encara estaven realitzant estudis en el moment de la crida, fet que confirma la feblesa del mercat de treball i la prolongació de l'estatus d'estudiant, tot i l'edat avançada del col·lectiu analitzat (25 anys). Afegint als "estudiants" el percentatge dels "aturats" i dels que es troben "buscant feina", s'arriba fins al 45,8 % del total dels objectors cridats. Per altra banda, l'escala resultant de professions és la següent: tècnics i professionals superiors, 34,5%; treballadors especialitzats i oficials, 26,3%; tècnics mitjans i assimilats, 18,1%; personal auxiliar i treballadors no qualificats, 12,4%; directius, empresaris i gerents, 4,2%; caps administratius, de taller o semblants, 3,1%; i encarregats, capatassos, supervisors, 1,4%.

D'acord amb les dades obtingudes, el perfil mitjà de l'objector de consciència, en el moment d'incorporar-se a la prestació, respon a les característiques següents:

Edat: entre 25 i 28 anys.

Estudis: des de BUP fins a estudis universitaris (el 43 %).

Situació laboral: 54 % ocupat, 46 % en atur o estudiant.

Professió: predominen els tècnics i especialistes.

Permís de conducció: el té un 72 %.

L'objector de l'Ajuntament

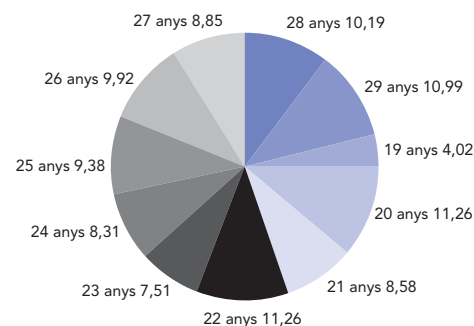
El retrat de l'objector de l'Ajuntament de Barcelona tampoc difereix en gran mesura del perfil tipus de l'objector de consciència. Segons una mostra-estudi realitzada per la mateixa Oficina de la

Prestació Social Substitutòria de l'Ajuntament sobre els primers 392 objectors dels 648 que van realitzar la prestació, la mitjana d'edat resultaria un pèl més jove que la de l'objector-tipus. El col·laborador social de l'Ajuntament té 24,298 anys (gràfic 2).

Pel que fa al lloc de naixement s'observa una gran majoria d'objectors nascuts a Barcelona capital -al voltant del 80%-, seguida dels nascuts a la resta d'Espanya, a Catalunya i a la mateixa província de Barcelona. Quant a la situació de l'objector abans de realitzar la prestació, coincideix amb la del perfil mitjà de l'objector de l'Estat: la majoria treballa (28,65%) o estudia i treballa (27,84%), mentre que es troben en un mateix percentatge els que només estudien (8,11%) o estan en atur (8,38%). La resta busquen feina i estudien o treballen en feines de tipus temporal (gràfic 3).

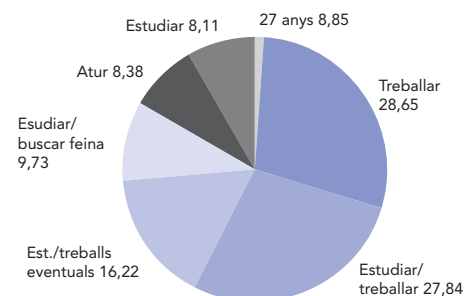
La major part dels objectors de l'Ajuntament de Barcelona tenen força clar també que el temps que destinen a la prestació social substitutòria el volen aprofitar de la millor manera possible (gràfic 4): un 32% no vol perdre el temps, un 29% vol fer un servei útil, un 19% espera que la prestació els aportï coses noves i útils, mentre que el 20% desitja que el temps del servei social li passi ràpidament. Lligat amb aquest tema, un percentatge important d'objectors (un 72,2%) creu també que adquirirà noves experiències en el temps de la prestació (un 52,9% bastant i un 19,2 molt) davant d'un 6,8% i un 21% que no n'espera cap o molt poques (gràfic 5).

Gràfic 2
Resultats d'edats

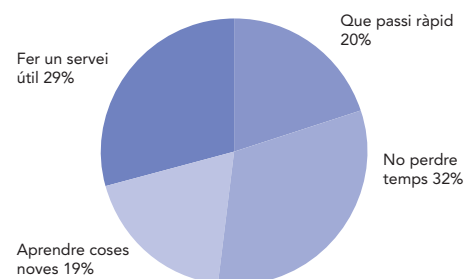

Mitjana d'edat: 24,298

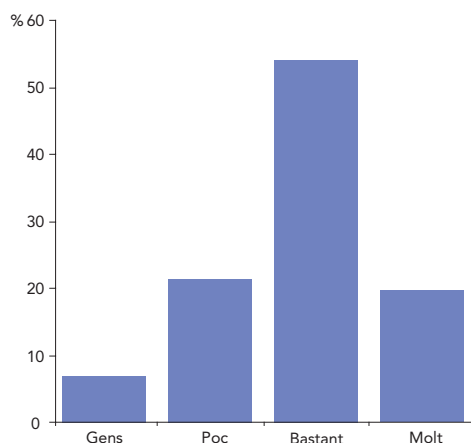
Gràfic 3
Situació abans de la PSS

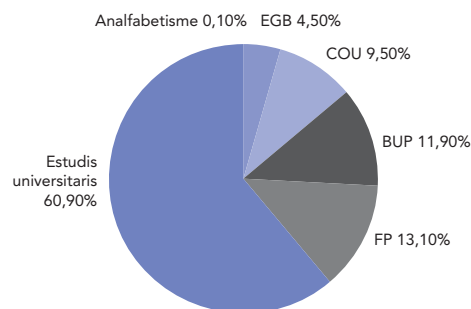
Gràfic 4
Què esperes de la PSS

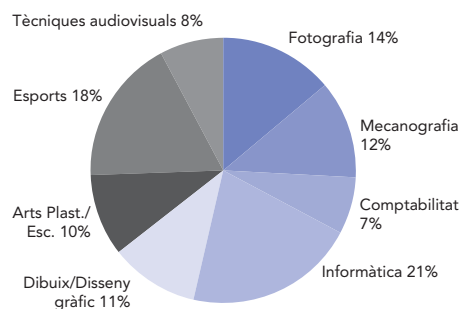
Gràfic 5
Creus que hi adquiriràs noves experiències

Gràfic 6
Estudis reglats dels objectors de l'Ajuntament

Gràfic 7
Coneixements diversos

Quant a l'idioma utilitzat pels objectors, un 62,9% emprà el català com a llengua habitual, davant del 24% que es decanta pel castellà o el 12,9% que reconeix la utilització d'ambdues llengües sense problemes. Pel que fa al coneixement d'idiomes estrangers, la gran majoria (un 62%) coneix l'anglès, per davant del francès (29%), l'alemany (5%) i l'italià (3%).

Els objectors, que no solen pertànyer a cap associació en la seva majoria i són en més alt percentatge solters que casats, tenen també un ampli ventall de coneixements, amb estudis per damunt del BUP i ocupacions més aviat tècniques en el camp laboral, d'acord també en aquest aspecte amb el perfil mitjà de l'objector de tot l'Estat. Dels estudis reglats dels objectors (gràfic 6), el tant per cent més elevat correspon als estudis universitaris (60,9%), seguit dels de Formació Professional (13,1%), per davant a poc marge dels de BUP (11,9%) i COU (9,5%), i ja a més distància dels d'EGB (4,5%) amb un percentatge pràcticament inexistent d'analfabetisme (0,1%). Per altra banda, la informàtica (21%), els esports (18%), la fotografia (14%), la mecanografia (12%), el dibuix i el disseny gràfic (11%), les arts plàstiques i escèniques (10%), les tècniques audiovisuals (8%) i la comptabilitat (7%) són alguns dels coneixements diversos no reglats aportats pels objectors de l'Ajuntament; apuntats, primer, a partir de l'enquesta inicial i després, en la majoria dels casos, en el mateix lloc on realitzen la prestació (gràfic 7).

FONTS

* Informe 1993. Anàlisi de la prestació social de los objectores de consciència (1988-1993)
 OPSOC. Ministerio de Justicia

* Informe/memòria 1993. Prestació social substitutòria dels objectors de consciència
 Oficina de Prestació Social. Àrea d'Afers socials i Joventut de l'Ajuntament de Barcelona

AGRAÏMENTS

* Antonio del Valle
 Cap del Servei de Gestió de l'OPSOC. Ministerio de Justicia.

* Isabel Sánchez
 Staff de control i planificació. Districte de Nou Barris.

* Manel Vila.
 Director de Serveis. Districte de Nou Barris

* Pep Costa
 Periodista i objector de consciència